

Anna Bak
Hermit

26.01 – 17.03 2019

CV

Anna Bak (f. 1985) er uddannet fra Det Fynske Kunstakademi i 2012. I 2014 blev hun udtaget som deltager på det post-akademiske research institut Jan Van Eyck Academie i Maastricht. Hun har udstillet i Danmark på bl.a. GL STRAND i København, Kunsthal NORD i Aalborg og Huset for Kunst og Design i Holstebro samt i udlandet på bl.a. Museum Het Valkhof i Nijmegen, Studio 47 i Amsterdam og Glucksman Gallery i Cork. I 2015 udgav hun bogen *Wilderness Survival – A guide to the Aesthetics of Survivalism* gennem det hollandske forlag og udstillingssted Onomatopee.

ARRANGEMENTER

Torsdag d. 7. februar kl. 18-19

WALK'N'TALK

Denne aften kan du opleve kulturforsker og kunstkritiker Torben Sangild i samtale med Anna Bak. I fællesskab vil de gå gennem udstilling sammen med publikum og tale om de tematikker, som gør sig gældende i værkerne og kunstnerens praksis.

Fredag d. 8. marts kl. 17.30-19

KONCERT & PERFORMANCE

I anledning af Kvindernes Internationale Kampdag spiller den prisvindende kvindelige vokalgruppe IKI i Anna Baks udstilling. Gruppens univers er mystisk, tranceagtigt og hypnotisk og knytter an til tematikkerne i udstillingen om den menneskelige sindstilstands forandring under påvirkning af isolation og ophold i naturen. I forbindelse med koncerten vil Anna Bak opføre en performance med inddragelse af et udvalg af de udstillede værker.

TAK TIL

Anna Bak vil gerne takke Rita Lund & Hjort Knudsen, Per Bak, Kiki Atmosfär, Jullie Hjetland & IKI, Ida Øhren, Mette Nisgaard Larsen, Nadja Touzari, Elna Christiansen og Jonas Falk.

Billede: Anna Bak, *From the Moss*, 2018. Fotografi.

Denne udstillingsfolder kan downloades fra: overgaden.org

Udstillingen er støttet af:

Knud Højgaards Fond Ragnvald og Ida Blix' Fond

Overgaden er støttet af Statens Kunstfond og Det Obelske Familiefond

OVERGADEN.

Institut for Samtidskunst, Overgaden neden Vandet 17, 1414 København K, overgaden.org, +45 32577273

I skovens dybe stille ro

Af Pernille Lystlund Matzen

I 2013 blev den amerikanske eneboer Christopher Thomas Knight modvilligt fundet efter 27 års isoleret eneboertilværelse i Maines skove i det nordligste USA. Knight boede inden for få kilometers afstand af andre skovhytter, men interagerede ikke med andre mennesker i løbet af de knap tre årtier. Han overlevede ved at begå indbrud i nærliggende hytter og campingområder for at skaffe sig mad og basale fornødenheder. I et interview fortalte den fåmælte, langskæggede mand om sin isolation i skoven:

“Ensomheden udvidede min bevidsthed. Men heri består det vanskelige – da jeg anvendte min udvidede bevidsthed på mig selv, mistede jeg min identitet. Uden et publikum, uden nogen at agere overfor, eksisterede jeg bare. Der var ikke noget behov for at definere mig selv; jeg blev irrelevant. Månen blev den lille viser, årtiderne den store viser. Jeg havde ikke engang et navn. For at sige det romantisk: Jeg var fuldstændig fri.”¹

Knights udtalelse giver næring til arketyperiske naturromantiske fantasier om den isolerede tilværelse i naturen som vej til større selvindsigt og autentisk refleksion. Men Knight er alligevel eksemplarisk, fordi hans ambition – i modsætning til et utal af andre kendte og ukendte eneboere – aldrig var at vende tilbage til civilisationen. Han ønskede hverken at dokumentere eller viderebringe sine indsigter til resten af menneskeheden, blot at eksistere i ensomhed. Heri består samtidig paradokset, som et naturfilosofisk fatamorgana: Den ‘autentiske’ tilbagetrækning til naturen indebærer samtidig umuligheden af at videregive sine indsigter. I fraværet af andre stemmer kan man pludselig høre sig selv, men ikke reflektere eller spejle sig i andre mennesker.

ENEBOEREN

Baggrunden for *Hermit* er et kunstnerisk eksperiment foretaget i sommeren 2018, hvor Anna Bak isolerede sig i en hytte i en skov nord for Göteborg i Sverige uden nogen form for kontakt med omverdenen. I løbet af eksperimentet producerede hun en række værker i form af tegning, video, stoftryk og afstøbninger, der dokumenterede opholdet i skoven. På udstillingen præsenterer hun disse værker, som med afsæt i kunstneren selv undersøger isolationens psykologiske indvirkning på kunstproduktion og kreativ tænkning.

Eksperimentet ligger i forlængelse af Baks længerevarende fascination af mennesker med et eksistentielt ærinde med naturen; eneboere, eremitter og såkaldte *preppers*, der alle deler en lignende præfe-

rence for øde, uregulerede landskaber. I det tidligere værk *Cabin* fra 2012 skabte Bak en skovhytte med udgangspunkt i den påfaldende visuelle lighed mellem to eneboeres hytter: Forfatteren Henry David Thoreau, der i 1854 skrev sin berømte selvbiografi *Walden – Livet i Skoven* om eneboertilværelsen som naturromantisk oplysningsprojekt, og terroristen Ted Kaczynski, der fra sin hytte sendte brevbomber til personer og organisationer, som han mente havde et medansvar for en destruktiv teknologisk udvikling. Det er i dette paradoksale spændingsfelt mellem nostalgi og utopi, galskab og genialitet, indsigt og desillusion, tilbagetrækning og selviscenesættelse, at Anna Baks kunstneriske projekt placerer sig. Med *Hermit* vender hun for første gang dette undersøgende blik indad. Kan eneboeren siges at være et billede på vores konfliktfyldte forhold til naturen i dag?

Under sit måned lange eksil i skoven har Anna Bak hver dag lavet én tegning af sig selv og én af et træ, der stod i nærheden af skovhytten. På *Hermit* er disse tegninger trykt på to baner stof, som hænger på hver sin side af en snoet gangpassage: Menneske og træ, subjekt og objekt over for hinanden. De enkle motiver er påfaldende forskellige i temperament og streg og fungerer som en form for visuel seismograf, hvor de ydre transformationer på papiret kan aflæses som udtryk for en indre bevægelse. Nogle af tegningerne virker umiddelbare og intime i deres familiaritet med det portrætterede, mens andre omvendt er distancerede, næsten manierede: Ansigter, der stirrer glasagtigt tilbage fra papiret. Bak har fortalt, at hun i løbet af sit ophold oplevede en tilbagevendende paranoid indre stemme, der gentog ordene “ ... du er streng, du er streng, du er streng, du er streng ... ” i en uendelighed. Kan man i fraværet af ydre stemmer bedre høre sig selv, eller er isolationen snarere et sted for fortabelse? Er den ‘indre stemme’ overhovedet en fornuftsstemme, eller farer den vild i hjernens snørklede sneglehuse og ekkokamre? Frisen af tegninger peger både på eksperimentets tidlige udstrækning og de psykologiske rørelser, som isolationen i skoven medfører.

AUTENTICITET

Historisk set er der flere eksempler på kunstnere, der har isoleret sig fra omverdenen for at skabe mere original kunst. Op gennem kunsthistorien ses en parallel til eneboeren i form af en stærk mytologisk forestilling om den afskærmede kunstner, der har minimeret udefrakommende forstyrrelser og derfor kan skabe værker ud fra rene, autentiske kreative impulser.

I 1800-tallet skabte den tyske oplysningsfilosof Immanuel Kant med sit begreb om det sublime en autenticitetsopfattelse med rod i den ensomme naturerfaring, som vakte genklang i hans samtid – ikke mindst blandt kunstnere. Malerier af Caspar David Friedrich, William Turner og Carl Julius von Leypold skildrer ofte ensomme kunstnersurrogat-skikkelser, der har vendt civilisationen ryggen og er draget alene ud i naturen. I Kants formulering af det sublime overrumpler menneskets fatteevne af den sanselige oplevelse af en overvældende natur – en sprudlende vulkan, et brusende vandfald eller landskabets endeløse vidder – og sætter det dermed i kontakt med det oversanselige; den besjælede natur. Interessant nok vokser denne filosofiske idé om naturen som kilde til guddommelig indsigt frem, netop som industrialiseringen og urbaniseringen tager fart og skaber større afstand mellem natur og menneske i Vesten. Senere dukker samme idé om en sammenhæng mellem oprindelighed og kunstnerisk originalitet op igen med fremkomsten af det 20. århundredes historiske avantgarde, der dyrkede masker, ritualer og primitivisme.

På udstillingen *Hermit* eksperimenteres og leges der med disse forestillinger om naturen og isolationen som urscener for kunstnerisk autenticitet. I en video, der blander dokumentation med iscenesatte klip fra skoven, optræder Bak sammen med tre mytiske figurer (alle versioner af kunstneren selv) i en form for shamanistisk ritual. Én efter én træder de fire figurer ind i en tipi, hvor de sætter sig i en rundkreds og bukker i fælles bøn mod en række totemobjekter, der er lagt i midten af tipien. De tre mytiske skikkelser i videoen bærer hver en maske skabt af materialer fra den omgivende natur. Svampe, grankogler og strimler af bark former maskernes forskelligartede ansigter, mens totter af mos og lange, flettede strå udgør hver sin stive hårpragt. Maskerne synes at sammensmelte den indre og ydre verden i en vekselvirkning mellem kunstnerpsyke og natur, der gensidigt transformerer hinanden. Hele scenariet virker oprigtigt og teatralisk på samme tid; som lige dele personlig, shamanistisk overgangsrite og ironisk kommentar til selve ideen om en åndelig pagt mellem kunstner og natur. De uhyggelige masker og repetitive ritualistiske handlinger peger samtidig mod en form for tvangspræget, næsten patologisk gentagelsestrang, der antyder de mere dunkle sider af den kunstneriske isolation.

SIMPLE LIVING

At søge mening i naturen er langt fra forbeholdt kunstnere og eneboere. Gennem de seneste år har

ideen om en mere simpel, autentisk tilværelse fået en renæssance i store dele af Vesten. Mens tv-programmer som *Bonderøven*, *Søren Ryge* og *Alene i Vildmarken* fylder sendefloden med selvforsynende mennesker i pagt med naturen, vrimler de sociale medier med billeder af svampeplukning, fisketure, campister og ensomme vandrere langs Camønoen. Spørgsmålet er, om denne genopfundne interesse for naturen skal forstås som en nostalgisk længsel efter en tid *før* det moderne livs kompleksitet eller en nødvendig og realistisk stræben mod mere økologisk og socialt bæredygtige livsformer? Måske har senkapitalismen og den digitale økonomis udmattende krav om evig selvoptimering og social markedsføring blot skabt et større behov for tilbagetrækning og isolation i naturen. Derfor forekommer det desto mere paradoksalt, at disse forsøg på at leve i pagt med naturen ofte stilles til skue på selvsamme digitale medier, som de angiveligt er en modreaktion på.

Intet sted står denne ironi skarpere end computerspillet *Walden: A Game*, der i 2017 i anledningen af 200-året for Thoreaus fødsel blev lanceret under sloganet “What if we could all go to the woods to live deliberately?”. I spillet kan man vandre rundt i en digital genskabelse af Thoreaus omgivelser ved Walden Pond og herigennem søge spirituelt refugium og inspiration i naturen – den digitale, forstås. Måske mennesket grundlæggende er et socialt dyr, der har svært ved at vriste sig fri af de omgivende menneskelige strukturer, vilkår og fristelser? Selv en *hard-core* eneboer som Christopher Thomas Knight, der forsøgte at leve i total isolation, kunne ikke sige sig fri fra at stjæle en chokoladebar, en burger eller en god bog i ny og næ.

Pernille Lystlund Matzen er kulturskribent og medredaktør af tidsskriftet Skuelyst.

1. Finkel, Michael, “The Strange and Curious Tale of the Last True Hermit”, *GQ Magazine*, 4. august 2014. Forfatterens oversættelse.